

Sloboda slova vs. vynútené ticho – SLAPP žaloby a dekriminalizácia ohovárania na Slovensku

Diana Repiščáková*

Abstrakt: Autorka sa v článku zaoberá slobodou slova novinárov, ktorá je obmedzovaná jednak SLAPP žalobami, ale aj trestnými konaniami vedenými voči novinárom. Autorka v článku približuje aj aktuálne súdne konania týkajúce sa médií a slobody prejavu na Slovensku. V slovenskej legislatíve ide o dlhodobu nevyhovujúci stav, ktorý je potrebné zmeniť, preto autorka prichádza s návrhmi na zlepšenie aktuálnej legislatívy. Ide o obzvlášť aktuálnu tému, keďže atmosféra v Slovenskej republike nie je pre novinárov vôbec priaznivá, čo ohrozuje nezávislosť a slobodu tlače. Vyhrážky a zastrašovanie novinárov, žiaľ, nie sú ničím výnimočným, čo zvyšuje riziko autocenzúry. Investigatívna žurnalistika, ktorá sa zameriava na odhaľovanie korupcie a zneužívania moci, je často terčom útokov. Členovia vlády odmietajú komunikovať s novinármi a odpovedajú len na otázky vybraných médií. Slovné alebo fyzické útoky na novinárov taktiež nie sú zriedkavé. Nové zákony priniesli určité zmeny a zmeny možno očakávať aj od európskej regulácie, no aj tu sa ukazuje, že slovenský zákonodarca je pripravený robiť zmeny, ktoré sú v skutočnosti v rozpore s novou európskou reguláciou.

Kľúčové slová: sloboda slova, sloboda tlače, ochrana novinárov, SLAPP, ohováranie, EMFA

Úvod

Slovensko sa v rebríčku slobody tlače nachádza na 29. mieste z celkového počtu 180 krajín v roku 2024, čo predstavuje zhoršenie oproti predchádzajúcim rokom. V roku 2023 sa Slovensko nachádzalo vyššie v rebríčku, ale v roku 2024 kleslo o 12 miest zo 17. na 29. pozíciu.¹

Slobodná a nezávislá tlač je základom demokratickej spoločnosti a umožňuje nám žiť slobodne. Celková atmosféra v Slovenskej republike sa za posledné roky zhoršila v neprospech ochrany novinárov a nezlepšuje sa, práve naopak.² Situácia novinárov a médií na Slovensku je komplikovaná, nakoľko čelia tlaku politických síl, ktoré sa snažia ovplyvňovať ich prácu, čo môže ohroziť nezávislosť a slobodu tlače. Uvedené skutočnosti podčiarkuje aj fakt, že nedávno bola podaná najväčšia žaloba (z hľadiska rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy) na novinára v histórii Slovenskej republiky, ktorú podal samotný Predseda vlády SR (bližšie viď nižšie). Ten dokonca nazval novinárov krvilačnými bastardmi³

* JUDr. Diana Repiščáková, PhD., Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. E-mail: diana.repiscakova@upjs.sk. ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3859-2064>. Článok vznikol v rámci projektu *Podpora slobody prejavu prostredníctvom európskych rozsudkov*, ktorý realizuje Fórum pre ľudské práva pomocou grantu poskytnutého od European Implementation Network. Viac informácií o projekte: <https://forumhr.eu/cs/implementace-rozsudku-eslp/>.

¹ Czech Republic Drops Three Places To 17th In Media Freedom Rankings; Slovakia is 29th. In: *BRNO Daily* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://brnodaily.com/2024/05/03/news/czech-republic-drops-three-places-to-17th-in-media-freedom-rankings-slovakia-is-29th/>.

² Viď napr. tu Prvý rok nezávislého monitoringu útokov voči novinárom na Slovensku. In: *Bezpečná žurnalistika.sk* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://bezpecna.zurnalistika.sk/wp-content/uploads/2024/02/vyrocnna-sprava-bezpecna-zurnalistika-2023.pdf>.

³ Minúta po minúte. In: *Denník N* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/minuta/4238326/>.

a chce podmieniť povolanie novinára kvalifikáciou.⁴ Podľa Predsedu vlády SR by mal byť novinárom iba ten, kto je buď vyštudovaný žurnalista alebo absolvoval určitú rekvalifikáciu, prípadne by novinári mali byť súčasťou stavovských organizácií, podobne ako to majú advokáti, ktorí tak podliehajú disciplinárnej zodpovednosti.⁵

Novinári zohrávajú v demokratickej spoločnosti dôležitú úlohu. Sú strážnymi psami demokracie, kontrolujú tých, ktorí majú v rukách moc a informujú verejnosť o dôležitých záležitostiach.⁶ Novinári sú považovaní za strážnych psov demokracie v judikatúre ESLP, ako aj Ústavného súdu SR.⁷ V dnešnom svete, kedy sú informácie prístupnejšie než kedykoľvek predtým, je aj úloha novinárov, ktorí svoju prácu vykonávajú spoľahlivo a dôveryhodne, dôležitejšia než kedykoľvek predtým.⁸

Paradoxom informačnej éry je, že kedysi bola hlavným problémom nevedomosť spôsobená nedostatkom informácií, dnes je to nevedomosť spôsobená ich nadbytkom. V minulosti ľudia nemali dostatočný prístup k informáciám. Vedomosti boli vzácne a dostupné len malej elite. Dnes máme opačný problém – informačný prebytok vedie k zmätku, dezinformáciám a informačnej paralýze. Kvalitné informácie sú síce dostupné, no sú utopené v záplave balastu, manipulatívnych obsahov a algoritmicky zosilnených dezinformácií. Ľudia sú tak často neschopní rozlíšiť pravdu od fikcie.

Základným prvkom slobody tlače je zabezpečiť, aby mala verejnosť prístup k informáciám, ktoré má záujem poznať, ako napr. korupcia či iná protispoločenská činnosť, sociálna nespravodlivosť, verejné zdravie, stav životného prostredia a iné. Úlohou masmédií v demokratickej spoločnosti je kontrolovať, odhaľovať previnenia štruktúr verejnej moci.⁹ Pod tlačou je potrebné rozumieť masmédiá v najširšom význame, aké dnes poznáme. Princípy slobody prejavu sa síce formulovali najmä so zreteľom na tlačene masmédiá, no vzťahujú sa nepochybne aj na audiovizuálne médiá.¹⁰

Médiá v ostatnom období prešli radikálnou zmenou. Z reálneho sveta sa presunuli do digitálneho, preto už nemožno hovoriť len o printových médiách. Ďalším trendom sú okrem bulvárnych médií aj tzv. alternatívne médiá a šírenie dezinformácií, čo je nebezpečné, keďže zasievajú pochybnosti, vyvolávajú zmätok a nedôveru. Medzi súčasné trendy patria aj útoky a nenávisť šírená voči novinárom, predovšetkým novinárkam, čo je v demokratickej spoločnosti neakceptovateľné.¹¹ Podľa štúdie z roku 2022 73 % novinárov zažíva online útoky, pričom až 20 % z nich uviedlo, že nenávisť z online prostredia vyústila do útokov v off-line svete.¹²

⁴ Ibidem.

⁵ TASR. Novinármi by mali byť podľa R. Fica len vyštudovaní žurnalisti alebo absolventi rekvalifikácie. Premiér avizuje zmeny. In: *Správy STVR* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://spravy.stvr.sk/2024/10/r-fico-novinarom-bude-ten-kto-je-bud-vystudovany-zurnalista-alebo-absolvoval-rekvalifikaciju-naznacil-tak-planovane-zmeny/>.

⁶ LAFORTUNE, L.-P. A Journalist Is The Watchdog Of Democracy. In: *Medium* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://medium.com/@louispierrelafortune/a-journalist-is-the-watchdog-of-democracy-3c378e4accbd>.

⁷ Viď napr. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 385/2012 z 21. januára 2014.

⁸ LAFORTUNE, L.-P. *A Journalist Is The Watchdog Of Democracy*.

⁹ DRGONEC, J. Čl. 26. In: DRGONEC, Ján. *Ústava Slovenskej republiky. 2. vydanie*. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 625.

¹⁰ ESLP, *Jersild proti Dánsku*, sťažnosť č. 15890/89, rozsudok Veľkej komory zo dňa 23.09.1994. § 31. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57891%22%5D%7D>.

¹¹ Viď bližšie BALOGOVÁ, B. Politici dávkujú nenávisť ako amfetamín (komentár šéfredaktorky). In: *Komentáre SME* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://komentare.sme.sk/c/23281801/politici-davkuju-nenavist-ako-amfetamin-komentar-sefredaktorky.html>.

¹² The Chilling: A global study of online violence against women journalists. In: *International Center for Journalists* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.icfj.org/our-work/chilling-global-study-online-violence-against-women-journalists>.

Právo na slobodu prejavu a právo na informácie sú bežnou súčasťou medzinárodných dohovorov o ľudských právach, vid' čl. 19 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, čl. 19 ods. 2 Medzinárodného dohovoru o občianskych a politických právach či čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na slobodu prejavu a právo na informácie sú zaručené aj článkom 26 Ústavy SR.¹³

Pri spracovaní tohto článku týkajúceho sa SLAPP (z angl. *Strategic Lawsuits Against Public Participation*) a dekriminalizácie ohovárania na Slovensku sme využili tradičné metódy právnického vedeckého výskumu. Deskriptívna metóda bola použitá na priblíženie aktuálnej legislatívy týkajúcej sa právneho postavenia novinárov. Metóda analýzy bola použitá v súvislosti s príslušnými ustanoveniami s cieľom identifikovať nedostatky právnej úpravy a následnej formulácie návrhov *de lege ferenda*. Popri metóde analýzy bola použitá aj metóda syntézy. Zo špeciálnych metód bola použitá metóda komparácie, a to predovšetkým pri hľadaní inšpirácie na zlepšenie právnej úpravy v zahraničnej legislatíve.

1. Právne postavenie novinárov

Právne postavenie novinárov je predmetom rozdielnej právnej regulácie v závislosti od toho, či pôsobia v printových alebo elektronických masmédiách. Novinárom pôsobiacim v printových masmédiách v minulosti určoval práva a povinnosti tlačový zákon.¹⁴ Práva a povinnosti pre novinárov pôsobiacich v elektronických masmédiách určoval zákon o vysielaní a retransmisii.¹⁵ Charakteristickým znakom oboch uvedených právnych predpisov bola nedostatočnosť úpravy právneho postavenia novinárov, čo na odvrátenej strane nieslo nízku mieru právnej istoty.¹⁶

Tieto právne predpisy boli s účinnosťou od 1. 8. 2022 nahradené, a to zákonom o publikáciách¹⁷ a zákonom o mediálnych službách.¹⁸ Predmetom regulácie zákona o publikáciách sú už aj spravodajské webové portály. Oba nové právne predpisy zakotvujú ochranu zdroja či transparentnosť majetkových a personálnych vzťahov. Podľa novej legislatívy sa ochrana zdroja vzťahuje aj na digitálne médiá, čo vnímame pozitívne.

Ochrana zdroja, ktorá bola predtým upravená len v tlačovom zákone, spôsobovala aplikačné problémy, keď stanovovala povinnosť zachovávať mlčanlivosť o zdroji informácií vydavateľovi periodickej tlače a tlačovej agentúre (vid' ust. § 4 ods. 1) a zamestnancom vydavateľa periodickej tlače a zamestnancom tlačovej agentúry (vid' ust. § 4 ods. 2). Doslovný výklad ustanovení § 4 ods. 1 a 2 tlačového zákona, ktorý v tomto prípade zvolila polícia, a teda „*kto nemá zmluvu s vydavateľom, nie je novinár*“ nebol ústavne konformný.¹⁹ Nová legislatíva už nepoužíva termín „*zamestnanec*“ a o osobách zachovávajúcich mlčanlivosť hovorí o. i. ako o „*ďalších osobách, ktoré sa podieľali na získavaní alebo spracovaní informácie od zdroja*“. Vzhľadom na aplikačné problémy vnímame aj túto zmenu pozitívne.

¹³ Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.

¹⁴ Zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve.

¹⁵ Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách.

¹⁶ DRGONEC, J. Čl. 26, s. 630.

¹⁷ Zákon č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizízie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁸ Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁹ DRGONEC, J. Čl. 26, s. 631.

Prečo je dôležitá transparentnosť majetkových a personálnych vzťahov? Slovenská informačná služba (ďalej len „SIS“) vo svojej správe o činnosti za rok 2021 uvádza, že zaznamenala zintenzívnenie hybridného pôsobenia zo strany Ruskej federácie, na dezinformačnej scéne sa postupne etablovalo niekoľko alternatívnych mediálnych subjektov, ktoré systematicky šíria škodlivý obsah vrátane dezinformácií a zavádzajúcich, tendenčných a polarizujúcich naratívov.²⁰ V tejto správe ďalej SIS uvádza, že monitoring preukázal nielen pokračujúce masívne šírenie nenávistných naratívov a komunikátov nekriticky preberajúcich proruskú propagandu, ale aj cieľené šírenie propagandy a dezinformácií zameraných proti hodnotovému systému SR a skresľovanie historických faktov.²¹ SIS ešte vo svojej správe o činnosti za rok 2019 uvádza, že hlavnými šíriteľmi proruských naratívov v SR boli proruské občianske organizácie a skupiny na sociálnych sieťach, ruské spravodajské médiá, vrátane ich zahraničných pobočiek, a tzv. alternatívne médiá.²² Je známy prípad, kedy dopisovateľ spravodajského webového portálu Hlavné správy na monitorovanom stretnutí prijímal finančné prostriedky osobne od zamestnanca ruskej ambasády v SR.²³ Vďaka zverejňovaniu vlastníckej štruktúry a konečného užívateľa výhod si teraz čitatelia môžu urobiť vlastný úsudok o tom, či toto financovanie nemá vplyv na obsah daného média.

Nová legislatíva priniesla určité zmeny, avšak aj naďalej absentuje legálne zakotvenie pojmu novinár a novinárska činnosť, ktoré by mohli priniesť zvýšenú ochranu novinárov. Definície novinára nájdeme predovšetkým v austrálskych zákonoch, ktoré chránia novinárske zdroje.²⁴ Zákonné definovanie novinára totižto môže poskytnúť jasné právne základy na ochranu novinárov pred nátlakom, napríklad pri odmietnutí odhalenia zdrojov informácií (angl. *shield laws*) alebo pri ochrane pred SLAPP. Taktiež pomáha rozlíšiť profesionálnych novinárov od amatérskych a verejnosti môže pomôcť rozlíšiť, či ide o dôveryhodný a spoľahlivý zdroj. Môže však vzniknúť riziko toho, že z okruhu novinárov budú vylúčení napr. nezávislí novinári, ktorí nie sú zamestnaní v médiách.²⁵ Vzhľadom na dynamický vývoj mediálneho prostredia by legálna definícia nemusela dostatočne reflektovať nové formy žurnalistiky v digitálnom prostredí.²⁶

Ako ukazuje napr. austrálska legislatíva, definovanie pojmu novinár je možné.²⁷ Avšak, je zakotvenie pojmu novinár v našej legislatíve vôbec potrebné? Domnievame sa, že nie. Legálna definícia by podľa nás mohla nechtiať spôsobiť, že okruh novinárov by bol limitovaný, čo by v konečnom dôsledku viedlo k zúženiu ochrany novinárov. Domnievame sa, že je na súde, ktorý vo veci koná, aby sa v konkrétnom prípade vysporiadal s tým, kto je novinár.

²⁰ Správa o činnosti SIS za rok 2021. In: Slovenská informačná služba [online]. Bratislava, 2022 [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.sis.gov.sk/pre-vas/sprava-o-cinnosti.html>.

²¹ Správa o činnosti SIS za rok 2021.

²² Ibidem.

²³ LANGER, T. Case Study SLAPP in Slovakia [online]. 2023 [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: https://memo98.sk/uploads/content_galleries/source/memo/patfox_2022/slovakia-case-study-sk.pdf.

²⁴ FROST, D. Who is a Journalist? The Legal Definitions [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://law.uq.edu.au/files/79263/who-is-a-journalist.pdf>.

²⁵ PETERS, J. – TANDOC, E. C. Jr. "People who aren't really reporters at all, who have no professional qualifications": Defining a journalist and deciding who may claim the privileges. In: *N.Y.U. Journal of Legislation and Public Policy QUORUM* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.nyujlpp.org/wp-content/uploads/2013/03/Peters-Tandoc-Quorum-2013.pdf>.

²⁶ Ibidem.

²⁷ FROST, D. *Who is a Journalist? The Legal Definitions*.

V novembri 2024 poslanec Národnej rady SR za SNS Roman Michelko avizoval zriadenie tzv. tlačových súdov, čo malo urýchliť spory s médiami.²⁸ Zatiaľ čo európske štáty sa zameriavajú na ochranu médií pred šikanóznymi žalobami, slovenská vláda plánuje posilniť práva politikov.²⁹ Tlačové sudy mali vzniknúť na Mestskom súde Bratislava IV. Exministri spravodlivosti návrh kritizovali ako účelový a varovali pred prílišnou špecializáciou sudcov, ktorá by mohla poškodiť ich nadhľad a plynulosť procesov.³⁰ Minister spravodlivosti SR stručne povedal, že nové tlačové sudy nebudú využívať na šikanu médií.³¹ Obávame sa však opaku a zostáva nám len dúfať, že k vytvoreniu tlačových súdov napokon nedôjde. Zriadenie špecializovaných súdov pre spory s médiami nemá žiadne opodstatnenie a predstavuje hrozbu pre demokraciu, slobodu slova a nezávislosť žurnalistiky.³² Keďže žaloby proti médiám prichádzajú najmä zo strany politikov, urýchlilo by to najmä ich spory. Podľa nás pritom existujú iné dôležité oblasti, ako napr. konania o výživnom, ktoré si zaslužia zrýchlený postup súdov.

V Slovenskej republike je problémom, že vládni predstavitelia odmietajú komunikovať s niektorými novinármi a odpovede poskytujú len vybraným médiám.³³ Právo na informácie je zaručené Ústavou SR a ďalej je precizované v ust. § 7 zákona o publikáciách. Podľa tohto ustanovenia: „*Orgány verejnej moci, nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie a právnické osoby zriadené zákonom sú povinné na základe rovnosti poskytovať vydavateľovi periodickej publikácie, prevádzkovateľovi spravodajského webového portálu a tlačovej agentúre informácie o svojej činnosti s cieľom pravdivo, včas a všestranne informovať verejnosť [...]*“.

Tu vyvstáva otázka, či sú všetci politici povinní komunikovať so všetkými, nie len vybranými novinármi. Domnievame sa, že takúto povinnosť by mali mať najmä tí politici, ktorí sú, respektíve v minulosti boli financovaní z verejných zdrojov, a to sa netýka len vládnych predstaviteľov či poslancov parlamentu, no politických strán vo všeobecnosti. Verejnosť má predsa právo tieto informácie prijímať a týmto spôsobom dochádza k obmedzovaniu plurality informácií. Z hľadiska testu diskriminácie (porovnateľná situácia, rozdielne zaobchádzanie, absencia objektívneho odôvodnenia) je podľa nás selekcia médií, ktorým sú politici ochotní odpovedať, diskrimináciou, ktorú je potrebné zakázať. Takýto prístup ohrozuje slobodu prejavu a v konečnom dôsledku i samotnú demokraciu.

V súvislosti s ochranou novinárov považujeme za problematické predovšetkým dve oblasti, ktorým je potrebné venovať pozornosť, a to civilné žaloby na ochranu osobnosti v spojitosti s výkonom novinárskej činnosti, ako aj nedôvodné trestné stíhanie za oho-

²⁸ JANEŠÍKOVÁ, N. Koalícia chce tlačové sudy. Vybrané senáty by rozhodovali len o žalobách proti novinárom, Susko o zámere mlčí. In: *Denník N* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/4314521/koalicia-chce-tlacove-sudy-vybrane-senaty-by-rozhodovali-len-o-zalobach-proti-novinarom-susko-o-zamere-mlci/>.

²⁹ GORELÍK, M. Koalícia chce sudcov špecialistov. Tlačové sudy majú riešiť výhradne spory s novinármi, vraj aby sa urýchlili. In: *ta3* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.ta3.com/clanok/968009/koalicia-chce-sudcov-specialistov-tlacove-sudy-maju-riesit-vyhradne-spory-s-novinarimi-vraj-aby-sa-urychlili>.

³⁰ Ibidem.

³¹ JANEŠÍKOVÁ, N. Koalícia chce tlačové sudy. Vybrané senáty by rozhodovali len o žalobách proti novinárom, Susko o zámere mlčí.

³² Možné zriadenie súdov pre spory s médiami predstavuje hrozbu pre demokraciu, tvrdí SaS. In: *SME* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/23414491/mozne-zriadenie-sudov-pre-spory-s-mediami-predstavuje-hrozbu-pre-demokraciu-tvrdi-sss.html>.

³³ Vid' napr. tu TASR. Premiér prerušil komunikáciu s vybranými médiami. In: *TERAZ.SK* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.teraz.sk/slovensko/premier-prerusil-komunikaciju-s-vybran/755662-clanok.html>.

váranie. V minulosti tu boli snahy, ktoré by tieto problémy riešili na úrovni ústavného zákona, avšak neboli úspešné.³⁴

Zmenu v tomto smere možno do budúcnosti očakávať napr. od Európskeho aktu o slobode médií,³⁵ skrátené EMFA (z angl. *European Media Freedom Act*). Nové nariadenie má zabezpečiť transparentnosť vlastníctva a financovania médií, ako aj pomôcť v boji proti dezinformáciám. Kroky súčasnej slovenskej vlády nielenže ohrozujú mediálne prostredie v krajine, ale predstavujú aj významnú výzvu pre celoeurópske úsilie o ochranu slobody médií a demokracie, najmä v súvislosti s nedávno prijatým EMFA.³⁶ Kombinácia zvýšenej kontroly nad verejnoprávnymi médiami a iniciatív zameraných na oslabenie nezávislosti, spolu s hrozbou trestania kritickéj žurnalistiky, napomáha ovládnutiu médií a je v priamom rozpore s kľúčovými princípmi EMFA.³⁷

Ešte znepokojujúcejšie je to, že vláda zverejnila návrh na zmenu štruktúry Rady pre mediálne služby, v ktorej sa rozhodnutia prijímajú doposiaľ kolektívne, na takú, v ktorej sa rozhodovanie sústreďuje do rúk predsedu rady.³⁸ Úloha rady sa mala obmedziť na preskúmanie odvolaní proti rozhodnutiam rady. Takáto zmena štruktúry by umožnila súčasnej vláde uplatňovať svoj vplyv priamo prostredníctvom predsedu, ktorého menuje, čo by výrazne ohrozilo nezávislosť Rady pre mediálne služby. Vláda tento krok odôvodnila ako súčasť reforiem, ktoré majú zosúladiť slovenskú legislatívu s EMFA. V praxi by však došlo k odklonu od princípov nezávislosti, ktoré vyžaduje EMFA.³⁹

Správy o tom, že SIS, ktorá nemá nezávislý dohľad, si možno zaobstarala špiónážny softvér Pegasus,⁴⁰ zvýšili obavy a riziká, ktorým čelia novinári a ich zdroje. EMFA zavádza nové pravidlá na sprísnenie dohľadu nad sledovaním a zastavenie nezákonného používania špiónážneho softvéru proti novinárom, čo poskytuje určité obmedzené záruky. Prípady použitia špiónážneho softvéru musia byť dôrazne odôvodnené, aby sa zabránilo pokusom štátnych orgánov o využívanie dôvodov národnej bezpečnosti na ospravedlnenie sledovania svojich kritikov.⁴¹

Niektorí odborníci majú podozrenie, že slovenská vláda odkladá implementáciu EMFA až na obdobie, keď nad verejnoprávnym vysielateľom zavedie úplnú politickú kontrolu, nakoľko vtedy už bude príliš neskoro na to, aby ustanovenia EMFA chránili jeho nezávislosť.⁴²

³⁴ Vid' tu PI/2021/186 Návrh ústavného zákona o slobode médií [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/PI/2021/186>.

³⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1083 z 11. apríla 2024, ktorým sa stanovuje spoločný rámec pre mediálne služby na vnútornom trhu a mení smernica 2010/13/EÚ (Európsky akt o slobode médií).

³⁶ MFRR Slovakia Mission Report: Growing Media Capture, Rising Disinformation and Threats to Safety of Journalists [online]. Media Freedom Rapid Response [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.article19.org/wp-content/uploads/2025/02/MFRR-Slovakia-Mission-Report.pdf>.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Vid' tu PI/2024/296 Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych službách) v znení neskorších predpisov. [online] [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/PI/2024/296>.

³⁹ MFRR Slovakia Mission Report: Growing Media Capture, Rising Disinformation and Threats to Safety of Journalists.

⁴⁰ KERN, M. – ČOŘEJ, T. Tajná služba za Fica zrejme získala možnosť totálne ovládnuť mobil, môže ísť o nástroj Pegasus. In: *Denník N* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/4176198/tajna-sluzba-za-fica-zrejme-ziskala-moznost-totalne-ovladnut-mobil-moze-ist-o-nastroj-pegasus/>.

⁴¹ MFRR Slovakia Mission Report: Growing Media Capture, Rising Disinformation and Threats to Safety of Journalists.

⁴² Media Capture Monitoring Report: Slovakia Measuring Compliance with the European Media Freedom Act [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://ipi.media/wp-content/uploads/2024/11/Slovakia-Media-Capture-Monitoring-Report-2.pdf>.

Hoci sú niektoré požiadavky EMFA zakotvené v Zákone o mediálnych službách, v súčasnosti sa ich dodržiavanie nedostatočne monitoruje a presadzuje.⁴³

1.1 Mediálne prípady na Slovensku

Na tomto mieste sa žiada poukázať na mediálne prípady na Slovensku, ktoré ilustrujú, ako sa súdy dokážu vysporiadať so slobodou prejavu novinárov. Nemožno opomenúť prípad Daniela Bombica,⁴⁴ ktorý v decembri 2024 dosiahol vydanie neodkladného opatrenia voči Denníku N, na základe ktorého ho médium nesmelo označovať za extrémistu, antisemitu a neonacistu až do chvíle, keď ho súd v prebiehajúcich prípadoch neodsúdi za trestný čin spojený s extrémizmom. Na Daniela Bombica pritom boli vydané 3 medzinárodné zatýkacie rozkazy. V minulosti podporoval krajne pravicovú ĽSNS Mariána Kotlebu, potom jej odíedencov v novom hnutí Republika a neskôr začal podporovať súčasné vládne strany.⁴⁵ Šlo preto o nebezpečný precedens, kedy došlo k spolupráci extrémistu a vládnej garnitúry, pričom súd zakázal konkrétnemu médiu používať hodnotiaci úsudok „extrémista“. Nešlo síce o meritórne rozhodnutie, ale už samotná skutočnosť, že súd prostredníctvom neodkladného opatrenia zakázal konkrétnemu médiu používať hodnotiaci úsudok „extrémista“, je z pohľadu ochrany slobody prejavu podľa nás neprípustná. Takýto zákaz zasahuje do jadra práva na slobodu prejavu garantovaného článkom 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, keďže obmedzuje novinársky hodnotiaci úsudok, ktorý má v judikatúre ESLP vysokú mieru ochrany. Krajský súd v Bratislave uznesenie Mestského súdu Bratislava IV zrušil. Neuznal argument, že používanie spomenutých výrazov porušuje právo na prezumpciu nevinu.⁴⁶ Odvolací súd tým implicitne potvrdil, že samotný argument porušenia prezumpcie nevinu nemôže odôvodniť tak závažný zásah do slobody prejavu.

Spomenúť možno aj prípad Milana Mazureka, politika extrémistického hnutia Republika, ktorý je za extrémizmus aj právoplatne odsúdený. Vydavateľstvo Denníka SME zažalovalo za komentár, v ktorom sa objavila veta, že „*Mazurek hádzal dlažbové kocky do arabskej rodiny, vyrevujúc urážky na ich náboženstvo*“, a domáhal sa, aby sa mu Denník SME ospravedlnil. Súd jeho žalobe nevyhovel a uviedol, že nie médiá, ale on sám si poškodil povest tým, ako sa správa.⁴⁷

Nemožno opomenúť ani prípad konspiratori.sk. Ide o verejnú databázu webových stránok s neserióznym, klamlivým, podvodným, konšpiračným alebo propagandistickým obsahom.⁴⁸ Denník Štandard žiadal, aby súd okrem iného uložil žalovanému médiu povinnosť odstrániť z webového sídla žalovaného akúkoľvek zmienku o spravodajskom portáli

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Známy ako Danny Kollár, trestne stíhaný za extrémizmus, nebezpečné prenasledovanie, ohováranie a nebezpečné elektronické obťažovanie.

⁴⁵ HODÁS, M. Daniel Bombic je extrémista a súd zasiahol do slobody slova médií, vysvetľujú experti. In: *SME* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/23422783/daniel-bombic-danny-kollar-zivotopis.html>.

⁴⁶ HODÁS, M. Denník N už môže Bombica nazývať ako chce, súd zrušil neodkladné opatrenie. In: *SME* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/23463595/dennik-n-uz-moze-bombica-nazyvat-ako-chce-sud-zrusil-neodkladne-opatrenie.html?ref=temacl>.

⁴⁷ KOVÁČ, P. Mazurek so žalobou na ochranu osobnosti nepochodil. Dobré meno si zničil sám, odkázal mu sudca. In: *SME* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/23429747/mazurek-so-zalobou-na-ochranu-osobnosti-nepochodil.html?ref=sharebox>.

⁴⁸ Viď tu: <https://konspiratori.sk>.

žalobcu. Mestský súd Bratislava III vo veci sp. zn. 71Cb/98/2024 dňa 19. 3. 2025 zamietol žalobu vydavateľa Denníka Štandard. Súd uznal právo projektu Konšpiratori.sk na vecnú kritiku realizovanú ako právo na slobodu prejavu.

Súd tak naviazal na svoj právny názor z Uznesenia zo dňa 23. 7. 2024 o zamietnutí návrhu na neodkladné opatrenie⁴⁹ (následne potvrdený aj Krajským súdom Bratislava⁵⁰), v ktorom uviedol nasledovné: „Záverom súd zdôrazňuje, že v duchu postulátov prirodzeného práva a možnosti slobodnej voľby má každý človek právo hlboko nesúhlasíť so zámerom a obsahom iniciatívy žalovaného. Dokonca má právo iniciatívu žalovaného vnímať ako neetickú. Ale aj takto hodnotená iniciatíva žalovaného má v slobodnej a demokratickej spoločnosti právo na existenciu a ochranu.“⁵¹

Zamietnutá bola aj žaloba dezinformačného webu Hlavné správy. Ten žaloval projekt Konšpiratori.sk za údajné poškodzovanie dobrej povesti tým, že ho zaradili na zoznam problematických stránok. Hlavné správy pravidelne šíрили prokremlenskú propagandu, nekriticky dávali priestor extrémistom, antivaxerom a rôznym konšpiračným teóriám. Pre šírenie antisemitizmu ich riešila aj Rada pre mediálne služby a ich dopisovateľa natočili pri preberaní úplatku od zamestnanca ruskej ambasády v SR.⁵² V tomto prípade Krajský súd v Bratislave konštatoval, že informácie na webe konspiratori.sk nepredstavujú neoprávnený či nedovolený výkon práva kritiky a nevyvolávajú neoprávnený zásah do dobrej povesti žalobcu.⁵³

Zo strany webu Hlavné správy bolo iniciované aj trestné konanie. Podľa oznamovateľa došlo konaním predstaviteľov projektu Konšpiratori.sk k spáchaniu nasledovných trestných činov: poškodzovanie cudzích práv, poškodzovanie cudzej veci a pohrdanie súdom.⁵⁴ Polícia v tejto veci predvolala predsedu OZ Konšpiratori.sk na výsluch, no následne občianske združenie Konšpiratori.sk žiadne ďalšie informácie o priebehu a postupe orgánov činných v trestnom konaní neobdržalo. Trestné oznámenie tak bolo pravdepodobne odmietnuté pre jeho nedôvodnosť.⁵⁵

V prípadoch projektu Konšpiratori.sk je ilustrované právo žalovaných na slobodu prejavu (vecná kritika) a taktiež právo verejnosti na informácie o povahe dezinformačných webstránok.

Za najväčšiu SLAPP žalobu v histórii SR možno považovať žalobu premiéra SR na novinára Petra Bárdyho za to, že na obálku svojej knihy použil jeho fotografiu. Bárdy a jeho vydavateľstvo mali súhlas fotografa a tlačovej agentúry, nemali však súhlas samotného premiéra. Ten novinára žaloval, pretože sa mu jeho fotografia nepáčila, no v skutočnosti je možné, že sa mu nepáčil skôr obsah knihy. Aj to, že požaduje náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu 100 tisíc eur od vydavateľa a od samotného autora, skôr signalizuje to, že

⁴⁹ Uznesenie Mestského súdu Bratislava III, sp. zn. 71Cb/98/2024 – 260, zo dňa 23. 7. 2024. Dostupné z: https://konspiratori.sk/uploads/posudky/standard/Standard-Uznesenie_o_zamietnuti_NO.pdf.

⁵⁰ Uznesenie Krajského súdu Bratislava, sp. zn. 6Cob/178/2024, zo dňa 16. 10. 2024. Dostupné z: <https://sudnamoc.sk/uznesenie-odvolacieho-sudu-konspiratori-sk/>.

⁵¹ Bod 12 Uznesenia Mestského súdu Bratislava III, sp. zn. 71Cb/98/2024 – 260, zo dňa 23. 7. 2024.

⁵² Hlavné správy prehrali súd s projektom Konšpiratori.sk. In: *Denník N* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/blog/3652929/hlavne-spravy-prehrali-sud-s-projektom-konspiratori-sk/>.

⁵³ LANGER, T. *Case Study SLAPP in Slovakia* [online]. 2023 [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: https://memo98.sk/uploads/content_galleries/source/memo/patfox_2022/slovakia-case-study-sk.pdf.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

sa chce pomstiť, ako to, že má nejaký záujem na ochrane svojich dotknutých subjektívnych práv.⁵⁶

2. SLAPP

Pod pojmom SLAPP rozumieme zjavne neopodstatnené alebo zneužívajúce súdne konania proti subjektom zaujímavým sa o témy verejného záujmu, ktoré sa zvyknú označovať aj ako strategické žaloby proti verejnej účasti, skrátene SLAPP. Znakom SLAPP je, že smerujú voči tým, ktorí v spojitosti so záležitosťami verejného záujmu vyjadrujú kritiku alebo zverejňujú informácie, ktoré sú pre žalobcov nepríjemné. Okrem novinárov môžu byť zacielené aj na obhajcov ľudských práv, výskumníkov či akademických pracovníkov.⁵⁷ Cieľom SLAPP nie je vyhrať súdne konanie, ale cenzurovať, odstrániť a umlčať.⁵⁸ Takéto zastrašovanie pritom nie je len obmedzovaním slobody prejavu novinára, ale aj obmedzovaním práva na informácie čitateľov. Ukázalo sa, že na SR môžu byť SLAPP žaloby úspešné nie pre ich dôvodnosť, ale pre neprimerane pomalý postup súdov, prieťahy v konaní či nadbytočné dokazovanie a formalizmus.⁵⁹ Okrem vyššie uvádzaných, príkladom je aj súdne konanie o žalobe Ivana Lexu na vydavateľa Denníka SME, ktoré v roku 2023 skončilo po viac ako 20 rokoch.⁶⁰ SLAPP žaloby nemajú vplyv len na médiá a jednotlivcov, ale aj na samotnú demokraciu.⁶¹

VIA IURIS označuje SLAPP ako „*formu odvetných právnych prostriedkov, ktorými podávateľia chcú zabrániť slobode prejavu vo verejných otázkach a zároveň ochrániť svoje ekonomické aktivity alebo prospešné spoločenské postavenie*“.⁶² Príkladom použitia súdneho konania proti verejnej účasti je prípad novinárky Daphne Caruana Galizia, ktorá sa ako investigatívna novinárka venovala predovšetkým ekonomickej kriminalite a bola zavraždená v októbri 2017. V čase jej vraždy bolo voči nej vedených 48 občianskoprávných a trestnoprávných súdnych konaní, aj zo strany politikov, v ktorých čelila žalobám najmä pre urážky na cti a ohováranie.⁶³

Právo a literatúra týkajúca sa SLAPP, ako aj právnej regulácie proti SLAPP, sú pevne zakotvené v jurisdikciách, ako je USA a Kanada, avšak na európskej aj britskej vnútroštátnej úrovni boli ešte donedávna zanedbávané.⁶⁴

⁵⁶ ZMUŠKOVÁ, B. Obhajca novinárov: Povedali, že keď vyhrajú voľby, na súdoch s nami zatočia. In: EURACTIV [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/spolocnost/interview/obhajuje-novinarov-povedali-mi-ze-ked-vyhrajou-voľby-na-sudoch-s-nami-zatočia/>.

⁵⁷ LANGER, T. Case Study SLAPP in Slovakia.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ LANGER, T. Case Study SLAPP in Slovakia.

⁶⁰ ZMUŠKOVÁ, B. Obhajca novinárov: Povedali, že keď vyhrajú voľby, na súdoch s nami zatočia.

⁶¹ Together against SLAPPs Polish Civil Society's Call to Action. In: ARTICLE 19 [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: https://www.article19.org/wp-content/uploads/2021/07/Together-against-SLAPPs_-Call-by-civil-society-in-Poland_final.pdf.

⁶² Ako sa brániť pred zastrašujúcimi žalobami a šikanóznymi právnymi útokmi? Strategické žaloby proti verejnej účasti (SLAPP). In: VIA IURIS [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://viaiuris.sk/wp-content/uploads/2024/11/SLAPP-manual-VIA-IURIS-2024-dwl.pdf>.

⁶³ Bad news for journalists: Why 'Daphne's law' might not be as strong after all. In: The Parliament [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.theparliamentmagazine.eu/news/article/daphne-caruana-galizia-journalist-slapps-daphnes-law>.

⁶⁴ COE, P. – MOOSAVIAN, R. – WRAGG, P. Addressing strategic lawsuits against public participation (SLAPPs): a critical interrogation of legislative, and judicial responses. *Journal of Media Law*. 2025, s. 1–40. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17577632.2024.2443096>.

V súčasnosti na Slovensku neexistuje vnútroštátna legislatíva, ktorá by vyslovene poskytovala ochranu pred SLAPP, čo však neznamená, že proti takýmto praktikám neexistuje žiaden spôsob právnej ochrany. Podľa čl. 5 CSP⁶⁵ „Zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu. Súd môže v rozsahu ustanovenom v tomto zákone odmietnuť a sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedú k nedôvodným prietahom v konaní.“ Podľa § 138 CSP „Ak zo skutočností tvrdených v žalobe je po predbežnom právnom posúdení zrejmé, že žaloba je zjavne nedôvodná, súd vyzve žalobcu na späťvzatie žaloby“.

Zmenu mohol priniesť vyššie spomínaný návrh ústavného zákona o slobode médií z roku 2021, ku ktorému však nebolo zverejnené viac ako predbežná informácia. Cieľom predloženého návrhu ústavného zákona bolo zabezpečiť slobodný a bezpečný výkon novinárskej profesie a zaručiť ochranu novinárskych zdrojov popri tradičných tlačných médiách aj v médiách pôsobiacich v digitálnom prostredí.⁶⁶ Konkrétne mechanizmy na rýchle odmietnutie neopodstatnených žalôb či kompenzáciu nákladov pre obeť SLAPP absentujú aj v susednej Českej republike.

Zmenu možno do budúcnosti očakávať od Anti-SLAPP smernice.⁶⁷ Verejnou účasťou sa podľa čl. 4 Anti-SLAPP smernice rozumie „prednesenie akéhokoľvek vyjadrenia alebo vykonanie akejkolvek činnosti fyzickou alebo právnickou osobou pri uplatňovaní práva na slobodu prejavu a na informácie, slobody umenia a vedeckého bádania alebo slobody zhromažďovania a združovania, a akéhokoľvek prípravné, podporné alebo pomocné činnosti, ktoré sú s nimi priamo spojené, a ktoré súvisia so záležitosťou verejného záujmu“. Tak široké vymedzenie verejnej účasti bolo predmetom kritiky, keďže môže byť použité aj na ochranu dezinformátorov.⁶⁸ Anti-SLAPP smernica má pritom slúžiť o. i. aj na boj proti dezinformáciám. Bude preto zaujímavé sledovať, či smernica po jej implementácii prinesie želané účinky.

Anti-SLAPP smernica vo svojom čl. 6 upravuje procesné záruky, o ktoré budú môcť žiadať osoby, proti ktorým bolo začaté súdne konanie z dôvodu ich zapojenia do verejnej účasti, a to:

- zloženie preddavku na odhadované trovy konania a náhradu škody,
- bezodkladné zastavenie konania z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti nároku v čo najskoršom štádiu konania,
- nápravné opatrenia (priznanie náhrady trov konania a sankcie alebo iné rovnako účinné vhodné opatrenia).

Nevýhodou je, že Anti-SLAPP smernica sa vzťahuje len na veci občianskoprávnej alebo obchodnej povahy s cezhraničnými dôsledkami, ktoré sú predmetom občianskeho súdneho konania.⁶⁹ O vec s cezhraničnými dôsledkami pôjde vtedy, ak nemajú obe strany

⁶⁵ Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v z. n. p.

⁶⁶ Viď tu PI/2021/186 Návrh ústavného zákona o slobode médií. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/PI/2021/186>.

⁶⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1069 z 11. apríla 2024 o ochrane osôb zapojených do verejnej účasti pred zjavne neopodstatnenými nárokmi alebo zneužívajúcimi súdnymi konaniami („strategické žaloby proti verejnej účasti“).

⁶⁸ LANGER, T. Case Study SLAPP in Slovakia.

⁶⁹ Článok 2 Anti-SLAPP smernice.

bydlisko alebo sídlo v rovnakom členskom štáte ako súd konajúci vo veci a všetky ostatné skutočnosti relevantné pre danú situáciu sa nachádzajú v danom členskom štáte.⁷⁰ Dôvodom je to, že konania začaté v jurisdikcii jedného členského štátu proti osobe s bydliskom alebo sídlom na území iného členského štátu sú pre žalovaného zvyčajne zložitejšie a nákladnejšie.⁷¹ Domnievame sa, že je na škodu veci, že Anti-SLAPP smernica sa vzťahuje len na veci s cezhraničnými dôsledkami, keďže mnoho SLAPP nemá cezhraničné dôsledky a sú obmedzené na hranice jedného štátu.

Členské štáty majú uviesť do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 7. 5. 2026. Domnievame sa, že v našich právnych podmienkach bude predovšetkým potrebné upraviť znenie Civilného sporového poriadku. V pláne legislatívnych úloh vlády SR na rok 2025 sa uvádza aj návrh zákona o žalobách proti verejnej účasti, preto možno očakávať úplne nový zákon.⁷² Od tohto nového zákona očakávame, že sa bude vzťahovať aj na veci bez cezhraničných dôsledkov, keďže väčšina šikanózných konaní v Slovenskej republike má účastníkov konania zo Slovenska, a teda z jedného štátu.⁷³ Samotná implementácia smernice do vnútroštátnych právnych predpisov nebude postačovať. Zo samotnej Anti-SLAPP smernice vyplýva, že členské štáty môžu prijať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie z hľadiska ochrany.⁷⁴

Domnievame sa, že je vhodné zaviesť inštitúty predpokladané Anti-SLAPP smernicou aj na vnútroštátne spory. Poľská pracovná skupina pre boj proti SLAPP, do ktorej patrí aj Helsinki Foundation for Human Rights (HFHR) spolu s organizáciou ARTICLE 19 a Citizens Network Watchdog Poland, navrhla odporúčania pre právne reformy proti SLAPP v Poľsku. Slovenský zákonodarcu by sa nimi určite mohol inšpirovať. Podľa týchto odporúčaní musí právo proti SLAPP zahŕňať aj prípady, ktoré nemajú cezhraničný prvok.⁷⁵ Ďalej sa v odporúčaniach uvádza potreba širších kritérií, pokiaľ ide o možnosť predčasného zamietnutia žaloby. Mechanizmus predčasného zamietnutia SLAPP žalôb je kľúčovým ochranným opatrením proti takýmto prípadom.⁷⁶ Ako sme spomínali vyššie, podľa aktuálnej slovenskej legislatívy súd vyzve žalobcu na späťvzatie zjavne nedôvodnej žaloby. Bolo by vhodnejšie, ak by mohol súd SLAPP žalobu rovno zamietnuť. Ďalej sa v odporúčaniach uvádza potreba splnomocniť súdy na ukladanie rôznych nápravných opatrení vrátane sankcií, náhrady škody, náhrady nákladov a zverejňovania rozhodnutí.⁷⁷

Spojené kráľovstvo síce prijíma kroky proti SLAPP žalobám, ale zatiaľ neexistuje komplexná anti-SLAPP legislatíva pokrývajúca všetky prípady. Zákon o ohováraní⁷⁸ pomáha obmedziť neopodstatnené žaloby, keďže zaviedol vyšší dôkazný štandard pre žalobcov, ktorí musia preukázať, že im vznikla závažná škoda (angl. *serious harm*). Zákon o eko-

⁷⁰ Článok 5 Anti-SLAPP smernice.

⁷¹ Bod 17 Preambuly Anti-SLAPP smernice.

⁷² *Plán legislatívnych úloh vlády sr na rok 2025* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/17921.pdf>.

⁷³ *Ako sa brániť pred zastrašujúcimi žalobami a šikanóznymi právnymi útokmi? Strategické žaloby proti verejnej účasti (SLAPP)*.

⁷⁴ Článok 3 Anti-SLAPP smernice.

⁷⁵ *Together against SLAPPs Polish Civil Society's Call to Action*.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ *Ibidem*.

⁷⁸ UK Defamation Act 2013.

nomickej kriminalite⁷⁹ zaviedol mechanizmus na rýchle zamietnutie neopodstatnených žalôb a poskytol ochranu pred nadmernými nákladmi pre obete SLAPP žalôb. To bolo obmedzené na SLAPP žaloby proti prejavom súvisiacim s ekonomickou kriminalitou. Dňa 6. decembra 2023 bol v Spojenom kráľovstve predložený návrh zákona o SLAPP,⁸⁰ ktorý kopíruje ustanovenia zákona o ekonomickej kriminalite, ale bez odkazu na ekonomickú kriminalitu, a teda bol navrhnutý všeobecnejší zákon proti SLAPP žalobám. Opatrenia proti SLAPP v návrhu zákona nie sú dostatočne integrované s existujúcim právom a postupom, aby sa zabezpečila ich efektívnosť, a prehliadajú niektoré kľúčové možnosti existujúceho práva v tejto oblasti.⁸¹ V existujúcom práve o ohováraní je však veľa vecí, ktoré možno využiť pri tvorbe právnych predpisov proti SLAPP.⁸²

Tak ako v EÚ existuje DSA, v Spojenom kráľovstve existuje obdobná regulácia, a to OSA.⁸³ Napriek prvotným zámerom vlády zahrnúť do OSA ustanovenia, ktoré by pomohli riešiť zneužívanie práva zamerané na novinárov, žiadne ustanovenia na tento účel neboli zatvorené.⁸⁴ Britská vláda sa tak nedokázala skutočne vysporiadať so zbraňou na umlčanie novinárov a s dôsledkami, ktoré to má pre demokraciu.⁸⁵ Európske DSA nemalo takéto ambície a ako sme už uviedli vyššie, v EÚ existujú odlišné právne mechanizmy, ktoré majú pomôcť v ochrane pred SLAPP žalobami.

3. Dekriminalizácia ohovárania

V mnohých krajinách mocní zneužívajú legislatívu v spojitosti s trestným činom ohovárania za účelom obmedzenia kritiky a potlačenia verejnej diskusie. Hrozba prísnych trestných sankcií, najmä uväznenia, má tzv. „mrázivý vplyv“ (angl. *chilling effect*) na slobodu prejavu.⁸⁶ Už samotné podanie trestného oznámenia môže mať voči novinárom mrázivý vplyv, nie to ešte prípadné odsúdenie či výkon trestu.

Uvádza sa, že vzájomné podávanie trestných oznámení verejne činných osôb pre trestný čin ohovárania sa stalo v našich podmienkach akýmsi „národným športom“, pričom drvivá väčšina týchto trestných oznámení je nedôvodná, t. j. veľká väčšina týchto podaní býva odmietnutá ešte v štádiu pred začatím trestného stíhania podľa ust. § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku.⁸⁷ Podľa dostupných štatistických údajov bolo v roku 2023 v Slovenskej republike za ohováranie právoplatne odsúdených 6 osôb.⁸⁹

⁷⁹ UK Economic Crime and Corporate Transparency Act 2023.

⁸⁰ Strategic Litigation Against Public Participation Bill.

⁸¹ HANNA, M. SLAPPs: What are they? And how should defamation law be reformed to address them? *Journal of Media Law*. 2024, Vol. 16, No. 1, s. 118–145. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17577632.2024.2345982>.

⁸² Ibidem.

⁸³ UK Online Safety Act 2023.

⁸⁴ GERBRANDT, R. L. Media freedom and journalist safety in the UK Online Safety Act. *Journal of Media Law*. 2023, Vol. 15, No. 2, s. 179–212. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/17577632.2024.2307678>.

⁸⁵ Ibidem.

⁸⁶ Defining Defamation: Principles on Freedom of Expression and Protection of Reputation. In: *ARTICLE 19* [online]. London, 2017, s. 10 [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: [https://www.article19.org/data/files/medialibrary/38641/Defamation-Principles-\(online\)-.pdf](https://www.article19.org/data/files/medialibrary/38641/Defamation-Principles-(online)-.pdf).

⁸⁷ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v z. n. p.

⁸⁸ REPA, O. Trestný čin ohovárania vs. prípustná (dovolená) kritika. In: *Právne listy* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www.pravnelisty.sk/clanky/a649-trestny-cin-ohovaranja-vs-pripustna-dovolena-kritika>.

⁸⁹ *Štatistiky. Trestná agenda* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2025/03/I.-Trestna-agenda_2023.pdf.

Aj trestné oznámenia predstavujú určitú formu SLAPP, keďže majú potenciál zastrašiť novinárov, čo môže viesť k autocenzúre. V posledných rokoch bolo možné na území SR identifikovať viacero trestných konaní, ktoré majú súvis s prácou novinára, čo môže byť mimoriadne závažným ohrozením práva na slobodu prejavu.⁹⁰ Trestné oznámenia môžu byť zneužitie na umlčanie kritiky, preto bude takto ohrozené aj právo prijímať informácie.

Predmetom regulácie vyššie spomínaného návrhu ústavného zákona malo byť aj nedôvodné trestné stíhanie za ohováranie. Keďže sa nová anti-SLAPP smernica na trestné veci nevzťahuje a tieto legislatívne nedostatky nezahojí, považovali sme za potrebné venovať dekriminalizácii difamácie osobitnú pozornosť. Je potrebné, aby bolo ohováranie predmetom regulácie trestného práva?

Vnímajúc prostriedky trestného práva ako nástroje *ultima ratio*, nemožno opomenúť i miernejšie možnosti, ktoré slovenská legislatíva ponúka. Podľa ust. § 49 ods. 1 písm. a) zákona o priestupkoch⁹¹ sa priestupku proti občianskemu spolunažívaniu dopustí ten, „kto inému ublíži na cti tým, že ho urazí alebo vydá na posmech“. Urážka a zosmiešnenie môžu spočívať aj v oznámení nepravdivého, ale aj pravdivého údaj o inej osobe, ktorý je hanlivý.⁹² V porovnaní s trestným činom ohovárania teda môže ísť aj o pravdivý výrok. Dané ustanovenie zákona o priestupkoch nevylučuje možnosť fyzickej osoby domáhať sa práva na ochranu osobnosti podľa ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.^{93, 94}

Podľa ust. § 373 ods. 1 Trestného zákona⁹⁵ „Kto o inom oznámi nepravdivý údaj, ktorý je spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť u spoluobčanov, poškodiť ho v zamestnaní, v podnikaní, narušiť jeho rodinné vzťahy alebo spôsobiť mu inú vážnu ujmu, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky“. Objektom trestného činu ohovárania je záujem na ochrane jednotlivca pred oznámením nepravdivého údaje o ňom, ktorý je spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť u spoluobčanov, respektíve spôsobiť ďalšie zákonom predpokladané následky.⁹⁶ Úmyselné zavinenie páchatela musí s poukazom na ust. § 17 Trestného zákona pokrývať všetky zákonné znaky prečinu ohovárania, a to najmä pokiaľ ide o vedomostnú zložku úmyselného zavinenia. To znamená, že pokiaľ páchatel vôbec nevie, že ním prezentovaný údaj je nepravdivý, ale práve naopak, je presvedčený o tom, že je pravdivý, tak potom u neho absentuje vedomostná zložka úmyselného zavinenia.⁹⁷

V prípade novinárov do úvahy prichádza aj kvalifikovaná skutková podstata podľa ust. § 373 ods. 2 písm. c) Trestného zákona, podľa ktorej sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 verejne.⁹⁸ Predmetné ustanovenie Trestného zákona nebolo žiadnym spôsobom novelizované od vyhláseného znenia Trestného zákona z roku 2005, a to aj napriek tomu, že odborná verejnosť, mnohé

⁹⁰ LANGER, T. Case study SLAPP in Slovakia.

⁹¹ Zákon Slovenskej národnej rady 372/1990 Zb. o priestupkoch.

⁹² SREBALOVÁ, M. § 49 Priestupky proti občianskemu spolunažívaniu. In: SREBALOVÁ, Mária a kol. *Zákon o priestupkoch*. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2020, s. 228.

⁹³ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v z. n. p.

⁹⁴ SREBALOVÁ, M. § 49 Priestupky proti občianskemu spolunažívaniu, s. 228.

⁹⁵ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

⁹⁶ PROKEINOVÁ, M. § 373 [Ohováranie]. In: BURDA, E. – ČENTÉŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol. *Trestný zákon II*. Praha: C. H. Beck, 2011.

⁹⁷ REPA, O. *Trestný čin ohovárania vs. prípustná (dovolená) kritika*.

⁹⁸ Podľa ust. § 122 ods. 2 písm. a) Trestného zákona je trestný čin spáchaný verejne, ak je spáchaný obsahom tlačoviny alebo rozširovaním spisu, filmom, rozhlasom, televíziou, použitím počítačovej siete alebo iným obdobne účinným spôsobom.

medzinárodné organizácie, vrátane OSN a Rady Európy, odporúčajú dekriminalizáciu ohovárania ako spôsob ochrany ľudských práv.

Výbor pre ľudské práva OSN ešte v roku 2011 vyzval zmluvné štáty na dekriminalizáciu difamácie a zdôraznil, že uplatnenie trestného práva by malo prichádzať do úvahy len v najzávažnejších prípadoch, pričom uväznenie nie je v týchto prípadoch nikdy primeraným trestom.⁹⁹ Je tu teda zdôraznené jednak vnímanie trestného práva ako prostriedku *ultima ratio*, ako aj neproporcionalita medzi ohováraním a trestnom odňatím slobody. Výbor pre ľudské práva OSN ďalej zdôraznil, že je neprípustné, aby zmluvná strana obvinila osobu z trestného činu ohovárania, pričom následne urýchlene nepristúpila k súdnemu procesu, keďže takáto prax má mrazivý účinok, ktorý môže neprimerane obmedziť výkon slobody prejavu.¹⁰⁰ Táto prax je príkladom SLAPP ako sme ich popísali vyššie, a teda, že ich cieľom nie je vyhrať súdny spor, ale odstrašiť a umlčať.

Aj odporúčania na právne reformy proti SLAPP v Poľsku zahŕňajú dekriminalizáciu ohovárania, ktorú by mala sprevádzať primeraná reforma civilného konania. V trestnom práve procesnom by sa malo vykonať niekoľko zmien a doplnení, aby sa zabezpečili také ochranné mechanizmy, ktoré Anti-SLAPP smernica po náležitej implementácii zavedie do civilného konania. Záruky ochrany proti SLAPP by sa nemali obmedzovať len na civilné, ale aj na trestné konanie.¹⁰¹

Poukazujeme na prípad *Dalban v. Romania*,¹⁰² ktorý je precedenčným prípadom, ktorý potvrdil, že ochrana slobody prejavu sa vzťahuje najmä na politické vyjadrenia a verejný záujem. V tomto prípade bol investigatívny novinár odsúdený za trestný čin ohovárania, pričom mu súd uložil trest odňatia slobody. Súd v tomto prípade zdôraznil, že štáty nemajú používať trestné právo na umlčanie kritiky verejných činiteľov. Tento rozsudok ovplyvnil dekriminalizáciu ohovárania v niektorých štátoch Európy a posilnil ochranu investigatívnych novinárov pred zneužitím súdnych procesov. Trest odňatia slobody za kritické správy o verejných osobách môže mať odstrašujúci účinok na slobodu tlače.

Mnoho európskych štátov možnosť ukladania trestných sankcií za ohováranie obmedzilo alebo úplne vylúčilo. ESLP ocenil nedávne kroky Talianska, ktoré obmedzilo možnosť použitia trestných sankcií za ohováranie. Existujú však aj také prípady, kedy ESLP uloženie trestnej sankcie za ohováranie aproboval – šlo však len o peňažnú sankciu, nie trest odňatia slobody.¹⁰³ Európske štáty možno z hľadiska ich prístupu k ohováraniu rozdeliť podľa toho, či ich právny poriadok pozná alebo nepozná trestný čin ohovárania a v prípade, ak áno, či zaň umožňuje uložiť trest odňatia slobody.¹⁰⁴ Na Slovensku možno v súčasnosti za trestný čin ohovárania uložiť trest odňatia slobody až na 8 rokov.¹⁰⁵ Skutková podstata trestného činu ohovárania na Slovensku tak patrí medzi najprísnejšie v Európe.¹⁰⁶

⁹⁹ 102nd session, Geneva, 11–29 July 2011. General comment No. 34. In: *Human Rights Committee* [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>.

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ *Together against SLAPPs Polish Civil Society's Call to Action*.

¹⁰² Case of *Dalban v. Romania*. Application no. 28114/95.

¹⁰³ HANYCH, M. De/kriminalizace pomluvy: přiměřená sankce, nebo odrazující prvek pro diskuzi o veřejném zájmu? *Právník*. 2023, č. 5, s. 431–447 [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2023/5/04_Hanych_431-447_5_2023.pdf.

¹⁰⁴ Ibidem.

¹⁰⁵ Vid' ust. § 373 ods. 3 Trestného zákona.

¹⁰⁶ *Trestný čin ohovárania patrí na Slovensku medzi najprísnejšie v Európe, Kolíková chce tresty zmierniť*.

Ešte v roku 2014 malo Slovensko podľa IPI jednoznačne najprísnejší trestný zákon v oblasti ohovárania spomedzi všetkých 33 skúmaných štátov (vtedajšie členské štáty EÚ a 5 kandidátskych štátov).¹⁰⁷ Pre porovnanie, v susednej Českej republike možno za trestný čin ohovárania uložiť trest odňatia slobody najviac na dva roky.

De lege lata sa stotožňujeme s tým, že je potrebné dôsledne rozlišovať medzi konaním, ktoré objektívne vykazuje znaky trestného činu ohovárania od konania, ktoré je len dovolenou kritikou verejne činnej osoby.¹⁰⁸ Rovnako dôležité je rozlišovať, kedy sa o kritizovanej osobe prezentujú fakty, a kedy ide o hodnotiace úsudky.¹⁰⁹ *De lege ferenda* je však podľa nás namieste uvažovať o dekriminalizácii ohovárania, keďže existujú aj miernejšie prostriedky obrany voči takémuto konaniu. Máme za to, že trestný čin ohovárania vo vyspelej demokracii nemá svoje miesto. Prvým krokom by však určite bolo zmiernenie trestných sadzieb za ohováranie, predovšetkým nahradenie trestu odňatia slobody inou alternatívou. Stotožňujeme sa s tým, že trestný čin ohovárania tak, ako je v súčasnosti v Trestnom zákone definovaný, nie je v súlade s princípom *ultima ratio* ani so zásadou subsidiarity trestnej represie.¹¹⁰ Stotožňujeme sa aj s tým, že možnosť trestať ohováranie až ôsmimi rokmi väzenia sa javí ako nadbytočná, v európskom kontexte neprimerane prísna, je v praxi nevyužívaná, a preto nie je žiadny dôvod na jej ďalšiu existenciu v právnom poriadku SR.¹¹¹ Podľa nášho názoru je dostatočná ochrana poskytovaná civilnoprávnymi prostriedkami a pokiaľ ide o skutočnosť, že trest nepodmienečného odňatia slobody za trestný čin ohovárania nie je takmer vôbec ukladaný, domnievame sa, že aj v takom prípade by bolo vhodné ho zrušiť, keďže už samotná možnosť uloženia tak prísneho trestu môže mať na prácu novinárov tzv. *chilling effect*.

V roku 2021 predložilo Ministerstvo spravodlivosti SR do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Trestný zákon. Návrhom zákona sa upúšťalo od trestu odňatia slobody ako univerzálneho trestu a za vybrané trestné činy mali sudy ukladať iba tresty nespojené s odňatím slobody. Takéto alternatívne tresty nespojené s odňatím slobody mali sudy ukladať napríklad práve pri trestnom čine ohovárania podľa § 373 ods. 1 Trestného zákona.¹¹² Podľa pripravovanej novelizácie mal namiesto trestu odňatia slobody za ohováranie prichodiť do úvahy peňažný trest alebo trest povinnej práce. V spojitosti s ohováraním sa ďalej navrhovalo, aby pre trestnosť činu bolo potrebné úmyselné spôsobenie skutočnej ujmy na vážnosti. V dôvodovej správe sa taktiež uvádza, že ESLP v kontexte ohovárania považuje trest odňatia slobody za neprimeraný, okrem výnimočných prípadov, ak dôjde k zásahu do ďalších práv, najmä v kontexte nenávistných prejavov.¹¹³ K navrhovanej novelizácii však napokon nedošlo.

¹⁰⁷ Citované podľa HANÁK, P. Kriminalizácia žurnalistiky: Trestne stíhaní novinári na Slovensku v európskej perspektíve. *Mediální studia*. 2016, č. 2, s. 245–264. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: https://mediálnistudia.fsv.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/6/2024/04/2016_02_05_hanak.pdf.

¹⁰⁸ REPA, O. *Trestný čin ohovárania vs. prípustná (dovolená) kritika*.

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ KARMAN, M. *Trestnoprávne aspekty trestného činu ohovárania a úvahy de lege ferenda*. Západočeská univerzita v Plzni, 2023. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/11025/55417>.

¹¹¹ Viď bližšie: HANÁK, P. *Kriminalizácia žurnalistiky: Trestne stíhaní novinári na Slovensku v európskej perspektíve*.

¹¹² Viď tu LP/2021/744 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. [cit. 2025-04-21]. Dostupné z: https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2021/744#error=login_required&state=d4a0fa72-60cc-4ba1-8cb8-f9b5bd99c572.

¹¹³ Viď ibidem.

V susednej Českej republike bolo taktiež možné pozorovať snahy o dekriminalizáciu ohovárania, pritom trest, ktorý za tento čin hrozí, je omnoho miernejší ako v právnych podmienkach Slovenskej republiky. V roku 2018 sa v Českej republike navrhovalo úplne zrušiť trestný čin ohovárania, a to z dôvodu nadbytočnosti a nevhodnosti daného trestného činu.¹¹⁴ Navrhovatelia sa obávali, že by mohlo dôjsť k zneužitiu tohto trestného činu v politickej diskusii či proti nezávislým médiám a novinárom.¹¹⁵ Ani k tejto novelizácii však nedošlo. Ostatná novelizácia českého Trestného zákonníka¹¹⁶ z roku 2025 sa zamerala aj na zníženie trestnej represie, a teda na dekriminalizáciu niektorých trestných činov, prípadne zníženie trestov, ktoré je možné uložiť za niektoré trestné činy.¹¹⁷ Uvedené sa však nedotklo trestného činu ohovárania (z čes. *pomlvy*).

Záver

Nové mediálne zákony priniesli veľa nového. Pozitívne hodnotíme napríklad to, že sa ochrana zdroja vzťahuje aj na digitálne médiá, ako aj to, že nová legislatíva už nepoužíva termín „*zamestnanec*“ a o osobách zachovávajúcich mlčanlivosť hovorí o. i. ako o „*ďalších osobách, ktoré sa podieľali na získavaní alebo spracovaní informácie od zdroja*“. Vďaka zverejňovaniu vlastnickej štruktúry a konečného užívateľa výhod si teraz čitatelia môžu urobiť vlastný úsudok o tom, či toto financovanie nemá vplyv na obsah daného média. Aj naďalej absentuje legálne zakotvenie pojmu novinár a novinárska činnosť, ktoré by mohli priniesť zvýšenú ochranu novinárov. V našom článku sme dospeli k záveru, že legálna definícia by mohla nechtiac spôsobiť, že okruh novinárov by bol limitovaný, čo by v konečnom dôsledku viedlo k zúženiu ochrany novinárov. V článku sme vyjadrili aj náš negatívny postoj ku zriadeniu tlačových súdov, keďže sa obávame toho, že by boli využívané na šikanu médií a domnievame sa, že existujú iné dôležité oblasti, ktoré vyžadujú zrýchlený postup súdov, nie žaloby politikov proti médiám. Ďalej sme identifikovali problém z praxe, ktorý naša legislatíva vôbec nerieši, a to, že vládni predstavitelia odmietajú komunikovať s niektorými novinármi a odpovede poskytujú len vybraným médiám. Takýmto postupom podľa nás dochádza k obmedzovaniu plurality informácií, ako aj k diskriminácii médií, čo ohrozuje slobodu prejavu a v konečnom dôsledku i samotnú demokraciu. Zmenu možno do budúcnosti očakávať od nariadenia EMFA, avšak kroky súčasnej slovenskej vlády sú v priamom rozpore s jeho kľúčovými princípmi. Vláda niektoré svoje kroky odôvodňuje ako súčasť reforiem, ktoré majú zosúladiť slovenskú legislatívu s EMFA, no v praxi by došlo k odklonu od princípov nezávislosti, ktoré vyžaduje EMFA. Mediálne prípady, ktoré sme priblížili, ukazujú, že slovenská justícia je pripravená chrániť slobodu prejavu novinárov a slobodu tlače.

V súvislosti s ochranou novinárov považujeme za problematické predovšetkým dve oblasti, a to civilné SLAPP žaloby a nedôvodné trestné stíhanie za ohováranie. V súčasnosti

¹¹⁴ Návrh poslanců na vydání zákona, kterým se mění trestní zákoník [online]. [cit. 2025-09-15]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/monitor/6316073.htm>.

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

¹¹⁷ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony [online]. [cit. 2025-09-15]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psenat/historie?action=detail&value=5491>.

na Slovensku neexistuje vnútroštátna legislatíva, ktorá by vyslovene poskytovala ochranu pred SLAPP, čo však neznamená, že proti takýmto praktikám neexistuje žiaden spôsob právnej ochrany. Zmenu očakávame od Anti-SLAPP smernice, no problémom je, že táto sa bude vzťahovať len na veci s cezhraničnými dôsledkami, ktoré sú predmetom občianskeho súdneho konania. Podľa smernice členské štáty môžu prijať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie z hľadiska ochrany, preto očakávame, že nová slovenská legislatíva sa bude vzťahovať aj na veci bez cezhraničných dôsledkov, keďže väčšina šikanózných konaní v Slovenskej republike má účastníkov konania zo Slovenska. Kľúčovým bude zaviesť mechanizmus predčasného zamietnutia SLAPP žalôb. Keďže sa nová anti-SLAPP smernica na trestné veci nevzťahuje, nezahojí skutočnosť, že skutková podstata trestného činu ohovárania na Slovensku patrí medzi najprísnejšie v Európe. Je preto namieste uvažovať o dekriminalizácii ohovárania, keďže existujú aj miernejšie prostriedky obrany voči takémuto konaniu. Prvým krokom by malo byť zmiernenie trestných sadzieb za ohováranie, predovšetkým nahradenie trestu odňatia slobody inou alternatívou. Domnievame sa však, že je čas aj na debatu o úplnej dekriminalizácii ohovárania tak, ako je to v niektorých európskych štátoch.

Freedom of Speech vs. Forced Silence: SLAPP Lawsuits and Defamation Decriminalization in the Slovak Republic

Diana Repiščáková (<https://orcid.org/0009-0003-3859-2064>)

Abstract: In the article, the author discusses the freedom of speech of journalists, which is restricted both by SLAPP suits and criminal proceedings against journalists. In the article, the author also presents current court proceedings concerning media and freedom of expression in Slovakia. The Slovak legislation is a long-standing unsatisfactory condition that needs to be changed, so the author comes up with suggestions for improving the current legislation. This is a particularly relevant topic as the atmosphere in the Slovak Republic is not favourable for journalists at all, which threatens the independence and freedom of the press. Threats and intimidation of journalists are not uncommon, which increases the risk of self-censorship. Investigative journalism, which focuses on exposing corruption and abuse of power, is often targeted. Members of the government refuse to communicate with journalists and only answer questions from selected media. Verbal or physical attacks on journalists are not uncommon. The new laws have brought about certain changes, and changes can also be expected from European regulation, but it appears that the Slovak legislator is prepared to make changes that are, in fact, contrary to the new European regulation.

Keywords: freedom of speech, freedom of the press, protection of journalists, SLAPP, defamation, EMFA